

Борисовець А.С.

студентка,

Науковий керівник: Семенюк Н.В.

*доктор філософських наук, професор,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

РОЗВИТОК ЕМПАТІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ЛЯЛЬКОВОГО ТЕАТРУ

Емпатія являється однією з найбільш значущих соціальних емоцій людини, що визначає здатність індивіда емоційно відгукуватися на переживання інших людей. Її сутність проявляється в суб'єктивному сприйнятті іншої людини, розумінні її переживань, почуттів, думок і внутрішнього світу. Крім того, емпатія є фундаментом для розвитку більш складних людських почуттів, а саме: поваги і любові до людей.

Емоційна сфера дітей розвивається в різних видах діяльності, при цьому велике значення надається театралізованій діяльності. Ляльковий театр містить в собі великі потенційні можливості для всебічного розвитку особистості дитини. У зв'язку з цим, розробка програми з розвитку емпатії дітей молодшого дошкільного віку засобами лялькового театру набуває особливої актуальності.

Проблемою емоційного розвитку особистості займалися багато психологів і педагогів (Л. Виготський, В. Сікорський, Н. Грот, Н. Ланге, Л. Зеньковський, А. Запорожець, Д. Ельконін, Л. Стрелкова та ін.). Дослідженням емпатії займалися такі вчені як: А. Басова, В. Бойко, Л. Божович, Т. Гаврилова, А. Меграбян, М. Пономарьова, К. Роджерс, М. Шелер, І. Юсупов та інші. Дослідженнями щодо використання театрального мистецтва в педагогічному процесі займалися такі дослідники як А. Єршова та Н. Карпінська.

Проте, слід зазначити, що в даний час в науковій літературі відсутня єдина думка щодо того, якими повинні бути педагогічні умови розвитку емпатії дітей молодшого дошкільного віку. Дані питання залишаються недостатньо дослідженими.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити програму розвитку емпатії молодших дошкільників засобами лялькового театру.

Емоційний розвиток дитини є однією з базових передумов загального психічного розвитку, як ядро становлення особистості дитини, як один з фундаментальних внутрішніх факторів, що визначають психічне здоров'я дитини і становлення її психіки, тому дана проблема є актуальною як для педагогіки, так і для психології. Під емоційним розвитком особистості розуміється, поступова диференціація емоцій і почуттів, вербалізація – усвідомлення своїх почуттів і почуттів іншої людини, розширення кола об'єктів і суб'єктів, що викликають емоційний відгук, збагачення переживань, формування здатності регулювати і контролювати почуття.

В сучасному науковому розумінні емпатія в своєму розвиненому вигляді представляється як процес, що протікає від сприйняття об'єкта, через співпереживання, співчуття. Багато вчених визначають емпатію як здатність до емоційної чуйності на неблагополуччя іншого, прагнення полегшити або розділити його стан.

На основі теоретичного аналізу розвитку емпатії у дітей молодшого дошкільного віку ми дійшли наступних висновків, що емоційний розвиток дитини 3-4 років характеризується проявами таких почуттів і емоцій як любов до близьких, доброзичливе ставлення до оточуючих, однолітків. Дитина здатна до емоційної чуйності – співпереживати, втішати однолітка, допомагати йому, вона може соромитися своїх поганих вчинків, хоча, треба відзначити, ці почуття нестійкі. Взаємини, які дитина четвертого року життя встановлює з дорослими та іншими дітьми, відрізняються нестабільністю і залежать від ситуації [2, с. 204].

Ляльковий театр – один з найбільш загальнодоступних форм мистецтва для дитини, він дає можливість вирішувати численні проблеми сучасної педагогіки і психології, пов'язані з: формуванням естетичного смаку, моральним вихованням, формуванням комунікативних якостей особистості, створення позитивного психологічного настрою, зняттям напруження, вирішенням конфліктних ситуацій за допомогою гри, вихованням волі, розвитком пам'яті, уяви, підприємливості та правильної постановки мови [1, с. 163].

Досліджуючи рівень емпатії дітей молодшого дошкільного віку ми з'ясували, що в дітей переважає низький та середній рівень. Саме тому, на формувальному етапі дослідження нами була розроблена програма розвитку емпатії молодших дошкільників засобами лялькового театру. В якості умов розвитку емпатії молодших дошкільників виступають: комплексний підхід, що передбачає розвиток всіх компонентів емпатії, розвиток емоційної сфери і збагачення емпатійного досвіду дітей, розвиток вміння розуміти емоційні стани і переживання, усвідомлювати власні переживання. Насичене предметно-розвиваюче середовище освітнього закладу є основним засобом формування особистості дитини і повинна носити емоційно-розвиваючий характер. Наочний, художній матеріал, ігрове обладнання повинні підбиратися з урахуванням пробудження інтересу дітей до емоцій і експресії, зміст наочного матеріалу має відповідати життєвому і емоційному досвіду дитини.

Організація і керівництво є найважливішою педагогічною умовою використання лялькового театру з дітьми молодшого дошкільного віку. Вивчаючи дане питання, ми виділили ряд умов сприятливих для розвитку театралізованої діяльності дітей 3-4 років. Серед яких: виховання у дітей інтересу до театральної діяльності та лялькового театру, турбота про оснащення театралізованого куточка, серйозна увага підбору літературних творів для театралізованої діяльності. Успішність оволодіння дітьми театралізованої діяльності багато в чому залежить від зацікавленості батьків. Тому вихователям ЗДО були надані рекомендації щодо підвищення інтересу батьків до театру. Контрольний етап дослідження показав ефективність апробованої програми розвитку емпатії дітей молодшого дошкільного віку засобами лялькового театру, адже у дітей значно зріз рівень розвитку емпатії за всіма критеріями.

Таким чином, узагальнюючи вище написане, можемо зробити висновок, що емпатія є важливою складовою у формуванні гармонійної і гуманної особистості дошкільника і проблема розвитку емпатії дітей молодшого дошкільного віку є досить важливою в умовах сьогодення. На закінчення слід зазначити, що всебічний розвиток дітей через ляльковий театр буде ефективним лише в тому випадку, якщо він буде являти собою цілеспрямований процес, в ході

якого будуть вирішуватися ряд приватних педагогічних завдань, спрямованих на досягнення кінцевої мети.

Список використаних джерел:

1. Олійник О. М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу: навч.-метод. посіб. / О. М. Олійник – Кам'янець-Подільський: Волощук В. О., 2017. – 163 с.

2. Солодухова Л. В. Емпатія в світлі різних теоретичних підходів / Л. В. Солодухова // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. – 2011. – Вип. 41. – С. 204–211.